

ר"ה שחל ביום שלישי

הננו נמצאים בסוף שנת תשמ"א, קרבה והולכת שנת תשמ"ב הבעל"ט. ר"ה הקרוב (א' תשרי) נועד לחול ביום ג'. דבר זה די נדיר, אעפ"כ אינו משאיר רושם מיוחד (בניגוד, למשל, לשנים בהן ר"ה חל ביום ש"ק שאז נדחית מצות היום רק לב' דר"ה, וכן גם בניגוד לשנים בהן חל, ר"ה ביום ה' שאז ישנם שלשה ימים שבתון רצופים: א', ב' וג' תשרי). אולם יש לזכור, כי כשר"ה חל ביום ג' הרי לעולם חל פסח שקדם ביום א' ופורים ש-חל לפניו היה משולש (בירושלים), ואין ספק שתחולות אלו השתים הינן מרשימות ועודן זכורות לכל, שכן רק כחצי שנה מבדילות בינינו לכינון. חרף העובדה שפורים שעבר ואחריו פסח, קדמו לר"ה הבעל"ט, הרי בכל זאת העובדה שר"ה יחול ביום ג' היא שגרמה לכך שפורים שעבר היה משולש וע"פ חל בשבת ולא להפך, הואיל ולקביעת כל שנה בלוח העברי משמשים כיסוד יום ר"ה שבה ויום ר"ה בשנה שלאחריה (הנקבעים על יסוד כללים קבועים ומוגדרים), ורק לאחר קביעת תחולת ימים אלו נקבע סוג השנה (מלאה, כסדרה או חסרה), ולפי"ז ניתן לקבוע באיזה יום בשבוע יחול כל תאריך בשנה כלשהי. אמנם ההבדלים בארך השנים באים לידי בטוי רק בחדשים חשון וכסלו (לפעמים 29 ולפעמים 30 יום), וכן לגבי אדר הסמוך לשבט (אם הוא גם סמוך לניסן אזי השנה פשוטה, או אם בא אחריו אדר שני ואז השנה מעוברת). מ"מ מאז א' אדר הסמוך לניסן ועד כ"ט מרחשון שאחריו - מספר הימים תמיד 265 יום ואורך החדשים בלתי משתנה. וממילא, אם יודעים באיזה יום חל תאריך כלשהו בתוך 265 ימים אלו, ניתן למצוא מתי חל כל יום אחר בתקופה זאת, כי הא בהא תליא.

באשר לתחולת ראשי שנים, הרי שבדרך כלל הם צריכים לחול ביום בו חל מולד תשרי (דהיינו הזמן המחושב של תחילת סבוב חדש של הלכנה את כדור הארץ), אלא שלא תמיד זה כך. ישנן 4 "דחיות", דהיינו - מקרים בהם נקבע ר"ה לאחר יום המולד ביום או אף ביומיים. הידועה בדחיות היא זאת האומרת "לא אד"ו ראש". דהיינו - אם מולד תשרי חל ביום א' או ד' או ו', ידחה ר"ה ליום הבא אחריו (ב', או ה' או ז'). דחיה זאת מכפילה את סכויי תחולת ר"ה בימים ב', ה' וז'. לעומת יום ג', שכן היום שלפניו (יום ב') אינו אחד מימי אד"ו. לנוכח דחיה זאת, הוצרכו לחול לכאורה, בממוצע, בשתי שביעיות של השנים - ר"ה ביום ב', בשתי שביעיות - ביום ה', ובשתי שביעיות - ביום ש"ק. מאידך הוצרכו לחול שביעית מהשנים ביום ג'. אולם למעשה, אין הדבר כן. לאור בדיקה נמצא, כי באלף השנים שמשנת ה' א' עד שנת ה' תת"ר חל ויחול הדבר בכ-115 שנים, דהיינו 11,5% בממוצע. הסבה לכך היא, שישנן כנ"ל עוד 3 דחיות, ו-2 מהן יש להן השפעה על תחולת ר"ה ביום ג'. לא כאן המקום לפרט אותן.

מכל מקום מהנ"ל, תהא זאת טעות לסבור שאכן החלוקה היא פרופורציונלית, אין זה אלא ממוצע. ואשר להפרש בין שתי שנים בהן חל ר"ה ביום ג' - הוא לא פחות מ-3 ולא יותר מ-20. עפ"י רוב, ישנם מחזורים של 8 שנים שב-3 מהן חל ר"ה ביום ג'. מחזור כגון זה, שאנו נמצאים בסיומו, הוא של השנים תשל"ה-תשמ"ב, שבו השנים תשל"ה, תשל"ח ותשמ"ב הן כאלו. יתכן גם סדר הפוך (שתחלה ההפרש של 4 שנים ולאחריו של

3). לאחר מחזור כזה שכנזכר לעיל הוא רק ברוב המקרים ולא ככולן, תבוא לעולם הפסקה ארוכה יותר - לעיתים של 7 שנים, לעיתים של 13 שנים, לעיתים של 16 שנים (זה נדיר מאד), לעיתים של 17 שנים, ולעיתים אף של 20 שנה (כמו בשנים תשט"ו-תשל"ה). לעולם לא יבוא פער בן 3 שנים שאין רצוף לו מלפניו או מאחוריו פער בן 4 שנים. ההפרש היחיד העלול לבוא פעמיים ברציפות, הוא של 7 שנים. בפעם הבאה יחול ר"ה שוב ביום ג' בשנת תשנ"ה.

נזכה בס"ד לחוג עוד פעמים רבות ר"ה שחל ביום ג' ודי לחכימא...